ўқувчиларнинг мусиқий-бадиий дидини шакллантириш». Магистрлик диссертация. Самарқанд 2012-йил.
3. Акрамзода Мирзоанвар. «Таълим самарадорлигини оширишда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш услублари (педагогика ва санъат коллежлари мисолида). Магистрлик диссертацияси». Ташкент 2015-й.
4. Р.С.Равшанбековна. «Ўқувчиларнинг мусиқий ҳис-туйғусини ривожлантириш ва бадиий дидини ўстиришда янги таьлим мазмунига қўйиладиган талаблар». Ижодкор ўқитувчи журнали. 2022 й. 24 сон.
5. Аноров Т.Н. «Мусиқа Маданияти таьлими ва тарбияси масалалари». Экономика и сотсиума. №6 (85) ч.1 2021.

РЕЗЮМЕ. Мазкур мақолада мусиқа мактабларида педогогларнинг мусиқий дидини шакллантириш мезонлари кўрсатиб ўтилади. Асосан мусиқий диднинг шаклланиши қадимдан бизга қадар қай даражада етиб келганлиги, ҳозирги кунда унинг ривожланиб ўзида мужассам этган мезонлари ҳақида фикр юритилади.

РЕЗЮМЕ. В данной статье будут рассмотрены критерии формирования музыкального вкуса педагогов в музыкальных школах. В основном речь идёт о том, в какой степени формирование музыкального вкуса дошло до нас из истории, критерии его развития и воплощения в настоящее время**.**

SUMMARY. The article outlines the criteria for the formation of musical taste of pedogogs in musical schools. Basically, it is said about the extent to which the formation of musical taste has reached us from history to us the criteria for which it is currently developed and embodied**.**

JAŃA ÓZBEKSTAN RAWAJLANÍWÍNDA MÁDENIYAT ORAYLARÍ ISKERLIGI

G.A.Saparbaeva – *docent*
Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialı

“Ózin kamal taptıra almaǵan insan, ózgeler kamalatın támiyinley almaydı”
Konfuciy

Tayanch so‘zlar: madaniyat markazi, to‘garak, bo‘sh vaqt, havoskorlik, uslub, tarbiya, pedagogika, dam olish.

Ключевые слова: культурный центр, кружок, свободное время, самодеятельность, метод, воспитания, педагогика, отдых.

Key words: cultural center, circle, leisure time, enthusiasm, style, upbringing, pedagogy, recreation.

Mádeniy dem alıwdı shólkemlestiriw menen turmıs keshirwindegi process shaxstıń hárbir tarawǵa bolǵan belsendiligin asırıwǵa járdem beredi. Sebebi mádeniy dem alıwda – shaxs óziniń aldına qoyǵan maqsetleriniń jemisli nátiyjesine erisiw dárejesi kútiledi. Oǵan mádeniy orayları dep atalatuǵın mákemede shólkemlestirileтuǵın jumıslardıń funkciyası hám iskerliktiń missiyasına múrajaat etilse maqsetke muwapıq boladı. Mádeniyat oraylarında alıp barılatuǵın jumıslardıń tiykarǵı maqseti sonnan ibarat – bunda insanlardıń pikirlewin rawajlandırıw, erkin bir-biri menen tıǵız baylanıslarda, múnásibette bolıw, bir-birin qollap-quwatlaw, sáwbetlesiw, mashqalalardı sheshiwde bir-birewge járdem beriw, jaslarǵa úlgi bolıw, olarǵa hárqanday iste motivaciya beriw, jaslardı isbilremenlikke úyretiw, háweskerlikti rawajlandırıw, bos waqıttı únemli ótkeriw, dógereklerdi shólkemlestiriw, xalıqtıń ruwxıy jetikligin támiyinlew máselelerinde rejeli jumıslardı ámelge asırıwdıń jańa formaların alıp barıw hám nátiyje kórsetiw zaman talabı esaplanadı. Mádeniy aǵartıwshılıq jumıslardıń sistemasında, mádeniyat oraylarında xalıqtıń keń qatlamınıń dem alıwın shólkemlestiriwshi orayǵa, olardıń baslaması hám ǵárezsiz iskerligine súyenetuǵın orayǵa óz aldına wazıypa belgileniwi kerek. Házirgi mádeniyat orayları óz dáwirinde «Klub» ataması menen atalıp kelgen. Klubtıń áhmiyeti hám funkciyasınıń tikkeley xarakteristikasın atap ótsek, klub bos waqıtta sociallıq turmıstıń oraylarınan biri sıpatında insaniyat tariyxında tereń dereklerge iye bolǵan. Klub jumıslarında dóretiwshilikti kamal taptırıw, qábiliyetlerdiń jasırın táreplerin ashıw menen bir qatarda, háweskerlikti rawajlandırıwǵa umtılıwshańlıqtı qáliplestiriwdiń eń xarakterli

sebeplerine tiykar salıńgan. Sol múnásebet penen hárbir háweskerdiń qábiletin durıs anıqlawǵa imkaniyatlar jaratılǵan.

«Bilimlerdi oqıwshılarǵa túsinikli hám de olardıń jası, aqlıy dárejesine sáykes ráwishte beriw kerek» degen edi ullı danıshpan Abu Ali Ibn Sino. Mádeniyat oraylarınıń iskerliginde mádeniyattıń joqarı pazıyletleri insan qálbine sińdirilse, kórkem ónerdiń janrlarına súyengen halda shaxstıń dóretiwshilikke baǵdarlanǵan sheberlikleri bolsa onı kásip iyesi dárejesine jeteleydi.

Búgingi kúnde Jańa Ózbekstannıń rawajlanıwında, ásirese jaslardıń turmıslıq jasaw basqıshlarında olardıń Watanǵa súyispenshiligin arttırıwda, kásipke durıs baǵdarlanıwında, ruwxıy jetiskenlik dárejeleriniń ósiwinde mádeniyat oraylarınıń ózine tán tárbiyalıq is usıllarınıń áhmiyeti oǵada úlken. Tásirsheńlikti asırıwǵa tiykarlanǵan is usıllarınan belsendiliktiń faktorı bul dóretiwshilik kórik-tańlawlar esaplanadı. Kórkem háweskerliktiń saxna menen baylanıslı bolǵan túrleri, teatr háweskerligi, milliy qosıq, saz ásbapları, estrada, xoreografiya, cirk, súwretlew, kino háweskerligi, qızıqshılar, foto, bayram scenariylerin jazıw h.t.b kórkem óner janrlarına tiyisli kórik-tańlawlardı shólkemlestiriw úlken áhmiyetke iye.

Háweskerlikti rawajlandırıwdıń tiykarǵı iskerligine tiyisli mádeniy baylanıslardı en jaydırıwda pedagogikalıq usıldan paydalanıw maqsetke muwapıq boladı.

Mádeniyat oraylarında háweskerlikti rawajlandırıw menen birge dógereklerdi shólkemlestiriw arqalı xalıqtıń bos waqıttan únemli paydalanıwın hám ol arqalı ruwxıy sananıń ósiwine imkaniyat jaratıladı. Dógerek jumısların alıp barıwda, pedagogikalıq usıllardan paydalanıw, dógerek jumıslarında nátiyjege erisiwdi támiyinleydi. Bunda nátiyjelilikti támiyinleytuǵın interaktiv usıllardan paydalanıw zárúrligi tuwıladı.

«Interaktiv» inglisshe sóz bolıp, «Interackt» «Inter» – «Óz-ara» hám «Akt» - «Háreket etiw», ulıwma mánisi bolsa «Óz-ara háreket etiw» mánisin bildiredi. Dógereklerde oqıtıwdıń interaktiv usıllarına tómendegiler kiredi:

1. Kognitiv – («Cognito» latınsha sóz bolıp «bilim», «biliw» degen mánisti ańlatadı) dógerek qatnasıwshısı bolǵan oqıwshınıń pikirlewin qáliplestiriwge baǵdarlanǵan, hárqanday formada jámáát óz-ara pikirlew ortalıǵında shólkemlestiriw menen baylanıslı bolǵan usıl.

2. Eksperimentallıq – dógerek qatnasıwshı (oqıwshı) lardıń janlı túrdegi jeke tájiriybe arttırıwı ushın jónelis beriw.

3. Rol oyınları usılında turmıslıq waqıyalardan belgili rollerdi atqarıw arqalı olardı sınap kóriwge baǵdarlaw. Bunda jámááttiń pikirlewiniń sheshimi menen kónlikpeni payda etiwge erisiledi.

Dógerek jumısların shólkemlestiriwde pedagogikalıq procesindegi baylanıslar sistemasında dógerek basshısı menen dógerek qatnasıwshısınıń ortasındaǵı múnásebet úlken rol oynaydı. Bul process insaniyattıń ásirler dawamında toplaǵan bilimleriniń ruwxıy tájiriybelerine súyenedi.

Dógereklerde jaslardıń dóretiwshilik ortalıǵın payda etiwde ádep-ikramlılıq pazıyletin qáliplestiriw tárbiyanıń tiykarǵı kórinisleri sanaladı. Sebebi ádep-ikramlılıqtıń qáliplesiwi menen háweskerlik jámáátiniń dóretiwshilik rawajlanıwında kútilgen nátiyjege erisiledi. Bunda, dógerek basshısınıń abırayın asırıw, dógerek qatnasıwshısınıń shınıǵıwlarǵa belsendi qatnasıwı menen ádep-ikramlılıq hám pedagogikalıq mádeniyattıń kórinisleri arqalı juwapkershilikti asırıwǵa járdem beredi. Dógerek shınıǵıwlarında bir qatar metodikalıq qaǵıydalarǵa boysınıw kerek. Shınıǵıwlardıń túrlishe dúzilisine qaray teoriyalıq hám ámeliy oqıtıwdı shólkemlestiriwde bilim hám tájiriybelerdi bekkemlep barıwda, teoriyalıq materiyal hám shınıǵıwlardan variantlar dúziw hám «Aqlıy húјim» jańa pedagogikalıq usılınan paydalanıwda, hárbir shınıǵıw teması boyınsha jetekshi elementlerdi ajıratıp kórsetiw, mazmunı hám metodikası hár túrli bolǵan shınıǵıwlardan paydalanıw, dógerektegi jámááttiń ósiwine qaray shınıǵıwlardı quramalastırıw arqalı dógerekte lider hám moderator qábiletine iye dógerek qatnasıwshısın jetilistiriwge boladı.

Dógerek jumısların rawajlandırıwdıń jáne bir usılı isendiriw usılı. Isendiriw unamlı hám unamsız bolıwı múmkin. Dógerek basshısı óz oqıwshısına úy wazıypasın beriwde motivaciya beriw arqalı tásirsheńlikti asırıwı múmkin. Oqıwshıǵa ótilgen shınıǵıw boyınsha berilgen úy tapsırmanı orınlap keliwine unamlı isenim bildirilse, shın sadıqlıq pazıylettiń qáliplesiwine de jol ashıladı. Onıń kózlerine úmitli túrde qarap, «Sen jaqsı oqıwdı qáleyseń hám buǵan sen tolıq eriseseń» degen mánistegi isenim sózlerin aytıw nátiyje beredi. Shaxstıń rawajlanıwında ózin ózi isendiriwdıń ornı áhmiyetli. Isenim bildiriw bul adamniń óz minez qulqın basqa adamlar toparı arasında ózgeriwine túrtki beredi.

Bárkamal, dóretiwshi shaxslardı qáliplestiriwge, tárbiyalawǵa shekemgi tárbiyalıq normalar pedagogikalıq etikada sáwlelenedi. Insannıń dem alıw hám kewil ashar ilajlarǵa bolǵan obyektiv mútájliklerine umtılısın esapqa alatuǵın bolsaq, bunday procesler bos waqıtta payda bolıwın bilemiz. Mádeniyat orayında bos waqıttı durıs shólkemlestiriwde bul mútájliklerdi qanaatlandırıw ushın sanalı ráwishte tárbiyalıq maqsetlerde

jumıstı alıp barıw orınlı. Sonıń menen birge Watanımızdıń jańalanıw dáwirinde, gúllep rawajlanıwında hárbir insannıń aqılıy qábileti, sanasında átirap ortalıqtı sáwlelendiriwi, pikir-lewi, dúnyanı biliwi, qábiletin ósiriw, bir sóz benen aytqanda intellektuallıq potencialın joqarılatıw menen jaslar tárbiyasında Jańa Ózbekstan qurı-lısında olardıń barlıq tarawlardaǵı belsendilgi asırıladı.

Ádebiyatlar

1. Sh.Mirziyoyev. “Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz” Toshkent. “O‘zbekiston” 2017 yil.
2. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. Тошкент. “O‘zbekiston”. 2021 yil.
3. SayfullaevB.S., RustamovV.K. “Madaniy tadbirlarni tashkil etish mahorati” T.: 2016.
4. B.S. Sayfullaev tahriri ostida “Madaniyat va san’at atamalarining izohli luwg‘ati” – Toshkent G‘afur G‘ulom. 2015 yil.
5. Azamat Haydarov. Madaniyat va san’at sohasini boshqarish asoslari. G‘.G‘ulom nomidagi nashiriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent. 2016.

REZYUME. Maqolada bugungi kunda yagona tarbiyaviy maskan hisoblangan madaniyat markazlarnda yoshlarning bohs vaqtini mazmunli tashkil etish masalalari haqida fikr yuritiladi. Yoshlar tarbiyasina ijobiy ta’sir ko‘rsatish uchun bo‘sh vaqtlarini to‘g‘ri tashkil etishda madaniyat markazlaridagi to‘g‘rak faoliyatida yangi pedagogik uslublardan foydalanish, shuningdek, havoskorlikni rivojlantirishga erishish masalalarga to‘qtalib o‘tilgan. Eng muhimi madaniyat markazidagi to‘garak faoliyatinin’g tarbiyaviy jarayoni nazariy tushunchalar bilan asoslanib berilgan.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются вопросы содержательной организации досуга молодежи в культурных центрах, которые сегодня являются единственными образовательными центрами. Были затронуты вопросы использования новых педагогических приемов в деятельности культурных центров при правильной организации досуга молодежи для оказания положительного влияния на воспитание молодежи, а также вопросы развития самодеятельности. Прежде всего, учебно-воспитательный процесс деятельности кружка в культурном центре обоснован теоретическими концепциями.

SUMMARY. The article deals with issues of meaningful organization of youth leisure time in cultural centers, which today are unified educational centers. The issues of using of new pedagogical methods in the activities of cultural centers, as well as the development of amateur activities in the proper organization of youth leisure in order to have a positive impact on the education of young people were touched upon. Firstly, the educational process of the activity of the circle in the cultural center is justified by theoretical concepts.

MÁLIMLEME-KITAPXANA MÁKEMELERINDE BIBLIOGRAFIYALÍQ XÍZMET KÓRSETIW

D.A.Sharipova – *oqıtıwshı*

Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialı

Tayanch so‘zlar: axborot-kutubxona, qaror, bibliografiya, axborot, kommunikaciya, hujjat.

Ключевые слова: информационная библиотека, постоновление, библиография, информация, коммуникация, документ.

Key words: information-library, decision, bibliography, information, communication, document.

Jańa Ózbekstanda kitapxana málimleme xızmetin kórsetiw, xalqımızdıń ruwxıy potencialın ele de joqarılatıw taraw qánigeleri aldında turǵan aktual máselelerden biri esaplanadı. Ilim, bilimlendırıw hám hár qanday mámlekettiń sociallıq-ekonomikalıq rawajlanıwınıń tiykarǵı shártleriniń biri-bul túrli tarawlar boyınsha kerekli málimlemelerdi heshqanday irkinishsiz, tezlik penen iye bolıwına baylanıslı. Usı maqsetke erisiw ushın kópshilik kitapxanalar jumısında jańa málimleme texnologiyaların qollanıw úlken áhmietke iye boladı.

Ásirese, kitapxanalıq processleri: málimlemelerdi toplaw, islew beriw, saqlaw, izlew hám paydalanıwshılarǵa jetkerip beriw proceslerine zamanagóy telekommunikaciya kanalları járdeminde elektron texnologiyalardı qollanıw úlken nátiyjeler beriwi múmkin. Ózbekstan Res-